Tapahtumajärjestäjän opas

ayy

Tapahtumajärjestäjän oppaan saatesanat

Tämä tapahtumajärjestäjän opas on tarkoitettu kaikkien niiden toimijoiden tueksi, jotka toteuttavat erilaisia tapahtumia Aalto-yhteisössä. Oppaan kirjoittamiseen ovat osallistuneet monet Aalto-yliopiston ylioppilaskunnan työntekijät ja hallituslaiset viestintä-, sosiaalipolitiikka-, järjestö-, kehitysyhteistyö- ja tapahtumasektoreilta. Toivomme, että näiden suuntaa antavien ohjeistuksien avulla yhteisömme tapahtumat tulevat olemaan jopa entistäkin parempia.

Ohjeet on jaettu kahteen kategoriaan. Ensimmäinen osuus käsittelee asioita, jotka on hyvä ottaa huomioon tapahtumaa suunnitellessa, valmistellessa sekä tapahtumapäivänä. Toinen osuus sisältää ohjeita sen varalta, että tapahtumassa sattuu jotain. Tähän osuuteen on erityisen hyvä tutustua etukäteen, sillä kriisin sattuessa et välttämättä ehdi ruveta lukemaan ohjeita, vaan sinun on pystyttävä toimimaan heti.

Antoisia tapahtumajärjestämishetkiä toivottaen,

Espoossa 19.11.2018

Tämän oppaan kirjottamiseen ovat osallistuneet:

Anu Juvonen
Niina Palm
Lauri Seppäläinen
Lauri Jurvanen
Hilja Korhonen
Rosa Väisänen
Essi Puustinen
Henna Palonen
Noora Tanska

Sisällysluettelo

1. Ennen tapahtumaa & tapahtumapäivänä 5

Tapahtumajärjestäjän lailliset vastuut 6
Tapahtumatyypit 6
- Yleinen kokous 6
- Yleisötilaisuus 6
- Yksityistilaisuus 6

Yleisimmin tarvittavat ilmoitukset viranomaisille 7
- Ilmoitus yleisötilaisuudesta 7
- Pelastussuunnitelma 7
- Meluilmoitus 7
- Anniskelulupa 7

Järjestyksenvalvonta 8
Tapahtumien yhdenvertaisuus ja erilaisten osallistujien huomiointi 9
Turvallinen ruuanlaitto 10
Ympäristöasioiden huomioiminen 13
Yleinen tapahtumaturvallisuus 15
Checklist turvalliseen tapahtumaan 16
- Ennen tapahtumaa 16
- Tapahtumapäivänä 16
- Turvallisuussuunnitelman läpikäynti 16
- “Vieraan” läpijuoksu 16

Yksityiskohtaisempia turvallisuusohjeita 16
- Tilasuunnitelmaa tehdessä 17
- Tapahtumapäivänä 18

2. Jos jotain tapahtuu 19

Hätäpuhelun soittaminen: 112 20
Häirintätilanteisiin reagoiminen 20
Aggressiivisesti käyttäytyvän ihmisen käsittely 21
Lyhyesti 22
Tarkemmat ohjeet 22
- Häiriökäyttäytymisen riskiä kasvattavat tekijät 22
- Aggressiivisen henkilön tunnistaminen 23
- Oma ensireaktio tilanteessa 23
- Ensivaiheen ohjeet 24
- Jos vieras ei suostu lähtemään ulos 25
- Jos rauhoittelu ei onnistu 25
- Hätävarjelu 25

Kriisiviestintä 26
Kriisiviestintä pähkinänkuoressa 27
Tarkemmat ohjeet 27
Tulipalot 30
Toiminta tulipalossa 31
Jos oma asuntosi tai juhlatila palaa 31
Jos naapurissa tai rappukäytävässä palaa 31
Sammutusohjeet 31
Sammutusvälineiden käyttö 31
Käsisammutin 31
Sammutuspeite 32
Jos omat vaatteesi ovat tulessa 32
Jos toisen ihmisen vaatteet ovat tulessa 32
Ensiapu 33
Myrkytys 34
Alkoholimyrkytys 34
Nielty myrkky 35
Hengitetty myrkky 35
Myrkky iholla/silmissä 35
Huumaus 35
Haavat, lasinsirut 35
Palovammat 37
Nyrjähdys ja muut raajavammat 38
Nyrjähdykset, venähdykset, sijoiltaanmenot 38
Kolmen K:n hoito 38
Murtumat 38
Päävammat 38
Yleisimmät sairaskohtaukset & allergiset reaktiot 39
Rintakipu 39
Pyörtyminen 39
Epilepsia 39
Vatsakipu 40
Diabetes 40
Vakava allerginen reaktio 40
Shokin ensiapu 41
Vieraan esineen poistaminen nielusta 42
Ohjeet elvyttämiseen 42

1. Ennen tapahtumaa & tapahtumapäivänä

Järjestäjän vastuut

Järjestäjän vastuulla on huolehtia, että tapahtumaan osallistuminen on turvallista ja että lupa-asiat viranomaisten suuntaan ovat kunnossa. Vastuut vaihtelevat hieman tapahtuman luonteen mukaan.

Tapahtumat jaetaan lain (KokL = kokoontumislaki) silmissä kolmeen kategoriaan: yleinen kokous, yleisötilaisuus ja yksityistilaisuus. Tämän jaottelun mukaan suurin osa Aalto-yliopiston piirissä järjestettävistä tapahtumista on yleisötilaisuuksia. Myös yksityistilaisuudessa tarjoiltavasta alkoholista tulee tehdä ilmoitus poliisille, mutta muita lupia ei tarvita.

Tapahtumatyypit

Yleinen kokous

• Mielenosoitus tms, johon myös muilla kuin kutsutuilla on oikeus osallistua (KokL 2§)
• Järjestäjänä täysivaltainen henkilö, yhteisö tai säätiö (KokL 12 §)
• Saa järjestää yleisellä paikalla ilman omistajan lupaa
• Ilmoitus poliisille 6h ennen alkamista

Yleisötilaisuus

• Avoin huvitilaisuus, kilpailu jne. (KokL 2§)
• Järjestäjänä täysivaltainen henkilö, yhteisö tai säätiö (KokL 12 §)
• Ilmoitus poliisille 5 vrk ennen tilaisuuden alkamista
- Esim. Suuret juhlat tai urheilutapahtumat

Yksityistilaisuus

• Osallistuminen edellyttää kutsua tai määrätyn yhteisön jäsenyyttä
- Esim. Sitsit, yhdistysten omat kohtuullisen pienet tapahtumat
• **Jos** jokin seuraavista kohdista toteutuu:
    • Tapahtumassa on yli 200 osallistujaa
    • Siitä peritään pääsymaksu
    • Se vaikuttaa ympäristöön

-> **sovelletaan määräyksiä yleisötilaisuudesta**

• Ilmoitusta ei tarvitse tehdä yleisötilaisuudesta, joka
    • Ei edellytä toimia järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi
    • osanottajien vähäisen määrän tai
    • tilaisuuden luonteen tai
    • järjestämispaikan vuoksi
• Ei aiheuta haittaa sivullisille tai ympäristölle
• Ei aiheuta erityisiä liikennejärjestelyjä

Yleisimmin tarvittavat ilmoitukset viranomaisille

Mikäli tilaisuudesta tarvitsee ilmoittaa viranomaisille, yleisimmin tarvitsee tehdä ilmoitus yleisötilaisuudesta sekä pelastussuunnitelma. Lisäksi saatetaan tarvita erillistä Ensiapu-suunnitelmaa, meluilmoitusta, liikenteenohjaussuunnitelmaa, jätehuoltosuunnitelmaa tai anniskelulupaa.

Ilmoitus yleisötilaisuudesta

- Tehdään paikallisille poliisilaitokselle, usein sähköinen
- 5 vrk ennen tapahtumaa
- Mahdollisesti tarvittavia liitteitä:
    - Pelastussuunnitelma
    - Tapahtuma-alueen kartat
    - EA-suunnitelma
    - Lista järjestyksenvalvojista
    - Todiste luvasta käyttää tapahtumatilaa (mm. vuokrasopimus)
- Maksaa 30-60 €

Pelastussuunnitelma

- Suunnitelma tapahtuman turvallisuudesta
- Sisältää tapahtuma-alueen kartat, aikataulun, turvallisuusvastaavat, EA-järjestelyt jne.
- Riittää pienemmissä tapahtumissa ensiapusuunnitelmaksi
- Esimerkkipohjia löytyy, niistä kannattaa poistaa kaikki omaa tapahtumaa koskematon
- Lähetettävä paikalliselle pelastusviranomaiselle 14 vrk ennen tapahtumaa

Meluilmoitus

- Tehdään yleensä paikalliselle ympäristöviranomaiselle 30 vrk ennen tapahtumaa
- Voi maksaa useampia satoja
- Ei yleensä tarvita päiväsaikaan (klo 9-21) järjestettävistä tapahtumista ellei häiriö ole äärimmäisen voimakas

Anniskelulupa

- Haetaan paikalliselta aluehallintoviranomaiselta, käsittelyaika 1-2 kk

HUOM! Pelkkä lupien kuntoon hoitaminen ei takaa turvallista tapahtumaa vaan olennaista on huolellinen järjestäminen ja että kaikki järjestäjät ovat tietoisia turvallisuusasioista.

Järjestyksenvalvonta

Järjestyksenvalvonta ei aina ole tarpeellista etenkään pienemmissä yksityistilaisuuksissa, mutta esim. tapahtuman aika tai paikka saattaa aiheuttaa tarvetta tällaiselle, vaikkei tapahtuma itsessään olisi järjestyshäiriöaltis.

Järjestyksenvalvojia on kahdenlaisia. JV-kurssin käyneet ovat ns. virallisia järjestyksenvalvojia ja saavat käyttää kaikkia järjestyksenvalvojan oikeuksia. Kurssin käyneellä järjestyksenvalvojalla on JV-kortti.

Lisäksi poliisilla voidaan hyväksyttää väliaikaiseksi järjestyksenvalvojaksi muitakin henkilöitä. Väliaikaisuus kestää ilmoitetun tapahtuman ajan. Huomioitavaa on, että poliisi ei välttämättä hyväksy väliaikaisia järjestyksenvalvojia esimerkiksi tapahtumiin, joissa on anniskelu. Väliaikaisten järjestyksenvalvojien hyväksyttäminen maksaa, kortillisten järjestyksenvalvojien ei.

Yleinen sääntö isoihin anniskelua sisältäviin ja myöhään (02 jälkeen) kestäviin tapahtumiin on 1 järjestyksenvalvoja alkavaa 100 vierasta kohtaan (anniskelulaki). Rauhallisissa ja lyhytkestoisissa päivätapahtumissa voidaan vaatia huomattavasti pienempää määrää. Asian ratkaisee aina paikallinen poliisi.

Tapahtumasta, jossa harjoitetaan virallista järjestyksenvalvontaa, tulee aina ilmoittaa poliisille ja tehdä pelastussuunnitelma. Poikkeuksena ovat mm. ravintolat, joissa järjestyksenvalvonta kuuluu niin sanotusti palveluun.

Tapahtumien yhdenvertaisuus ja erilaisten osallistujien huomiointi

Tärkeää yhdenvertaisen tapahtuman järjestämisessä on se, ettei tee liikaa oletettamia osallistujista. On hyvä ottaa huomioon myös saavutettavuuden perusasiat, kuten esteettömyys, erityisruokavaliot, alkoholittomat vaihtoehdot sekä viestinnän tapa ja sen kieli. Ohjelmaa suunniteltaessa kannattaa huomioida erilaiset tavat osallistua (esim. liikuntarajoitteet, osallistujien kielitaito jne.).

• Jos tapahtumassa on ilmoittautuminen, kartoita siinä tapahtuman kannalta olennaisia osallistujien tarpeita, kuten erityisruokavalio tai kieli.

• Tapahtumassa tarjottaviin alkoholittomiin juomiin ja erikoisruokavalioille sopiviin ruokiin panostetaan siinä missä muihinkin.

• Tapahtuman viestinnässä ei toisinneta stereotypioita ja huomioidaan opiskelijoiden moninaisuus. Tapahtumasta viestitään mahdollisuuksien mukaan myös englanniksi ja mainitaan tapahtuman pääkieli.

• Yhdistys voi lanseerata omissa tapahtumissaan käytettävät pelisäännöt, joiden käytöstä tiedotetaan tapahtumien viestinnässä. Omissa pelisäännöissä voi tuoda esiin yhdistyksen erityispiirteitä ja esimerkiksi yhdistyksessä keskusteluun nousseita asioita.

• Pyri siihen, että tapahtumatila on esteetön. Tiedota tilan esteellisyydestä esimerkiksi tapahtuman Facebook-eventissä. Esteellisyydestä tiedottaessa on hyvä muistaa, että suuri osa tiloista ei ole yksiselitteisesti esteettömiä tai esteellisiä.

• Erittele tiedotuksessa mitä esteettömyys tarkoittaa ko. tilan kohdalla (esimerkiksi onko portaita, onko inva-wc:tä...)

• Fyysisen esteettömyyden lisäksi on hyvä kiinnittää huomiota muuhun saavutettavuuteen, esimerkiksi siihen, että tapahtumassa olevat kirjalliset materiaalit (diaesitykset, lauluvihko...) ovat helposti luettavia (esimerkiksi fontti on tarpeeksi suurta).

Turvallinen ruuanlaitto

Turvallinen ruuanlaitto

Näillä muutamilla ohjeistuksilla saat ruuanlaitostasi jo huomattavasti turvallisempaa kaikille osallistujille ja pienennät todennäköisyyttä tarpeelle tilata ambulanssi.

• Ennen kuin lähdet kauppaan, tarkista vielä kerran kaikkien osallistujien erityisruokavaliot ja että ne on huomioitu resepteissä!
• Mikäli joukossa on allergioita esim. raaoille vihanneksille (esim. tomaatti/porkkana) niin varmista, että ruoka on varmasti kypsää. Mm. wokki on sellainen ruoka, jossa vihannekset on yleensä tapana jättää hieman rapsakoiksi, eikä se välttämättä ole paras valinta porkkana-allergikolle.
• Pese leikkuulauta aina kunnolla kuumalla vedellä ja tiskiaineella käytön jälkeen **(ja Smökin keittiössä huomioi värikoodatut leikkuulaudat!)**. Samalla laudalla ei pilkota esimerkiksi kalaa ja sipulia.

Näiden ruoka-allergioiden kanssa ole erityisen varovainen

• **Pähkinä.** Allerginen reaktio on pahimmillaan hengenvaarallinen. Tarkista jokainen ruoka-aine pähkinän varalta.
• **Kala.** Niin ikään aiheuttaa monella allergikolla todella vahvan reaktion. Pese kalanleikkuulauta aina erityisen hyvin, jos aiot leikata sillä seuraavaksi jotain muuta.
• **Gluteeni.** Halutessaan voi varmistaa osallistujalta, kuinka vakavan reaktion hän voi gluteenista saada. Esimerkiksi Smökin keittiössä gluteeniton ruuanlaitto vaatii aivan erityistä huomiota, ettei vehnäjauhopussi joudu lähellekään gluteenitonta ruokaa.

Protip, mikäli valmistat ruokia uunissa: gluteenittomille tuleva ruoka omiin paistopusseihinsa!

• **Monet mausteet.** Esimerkiksi **chili** voi allergisoidessaan aiheuttaa todella ärtsyn reaktion. Ole erityisen varovainen mm. liemikuutioiden käytössä, sillä ne on helppo laittaa ruokaan automaattisesti ja sisältävät paljon mausteita, joista joku voi olla allergisoiva.
• **Maitoallergia (maidoton).** Maidoton on eri asia kuin laktoositon. Maitoallergikko on allerginen kaikelle maitoproteiinille, ja reaktio voi pahimmillaan olla hengenvaarallinen. On hyvä muistaa, että ruokapakkauksen tuoteselosteessa saattaakin maidon sijaan lukea pelkästään maitoproteiinin nimi, kuten esim. hera tai kaseiini.

Lisäksi, seuraavat asiat kannattaa ottaa huomioon varsinkin sitsejä järjestettäessä:

• Varmista, että vierailla on jatkuvasti vettä tarjolla. Esimerkiksi sitsipöydässä riittävä vesikannujen määrä (ja innokkaat työntekijät, jotka täyttävät kannuja oma-aloitteisesti) ja bileissä ympäri tilaa sijoitetut vesikanisterit laseineen muistuttavat juomaan myös vettä. Vaikka tapahtuma olisi alkoholiton, on tämä hyvä muistaa.

• Mikäli tapahtumassa tarjoillaan alkoholia, on hyvä miettiä myös mahdollista ruokatarjoilua. Erityisesti rasvainen ruoka hidastaa alkoholin imeytymistä eikä humaltuminen ole niin rajua, mutta suolan kanssa kannattaa olla tarkkana. Suolainen ruoka nimittäin kuivattaa elimistöä ja kannustaa juomaan nopeammin.

• Todella mausteiset ruoat ärsyttävät vatsaa normaalia enemmän, kun samalla nautitaan alkoholia.

Ympäristöasioiden huomioiminen

Ympäristöasioiden huomioiminen

Oikein järjestettynä tapahtumat voivat lisätä ympäristömyönteisyyttä ja -tietoisuutta, mutta usein ne myös kuormittavat ympäristöä. Tapahtumien ympäristövaikutuksia aiheuttavat logistiikka, materiaalien käyttö, energian- ja vedenkulutus, ruoka ja juoma, maaperän kuluminen, jätevesi ja jätteet sekä melu. Nämä kaikki osa-alueet on siis hyvä miettiä kunnolla läpi ennen tapahtuman järjestämistä.

• **Logistiikka:** valitse helposti kävellen, pyörällä ja julkisilla saavutettava tapahtumapaikka ja varmista, että pyörille on riittävästi paikkoja. Mieti, voiko tapahtumaan osallistua virtuaalisesti (ts. Sopiiko tapahtuman luonteeseen online stream). Vältä roudauksessa ja kuljetuksissa turhaa ajoa ja kuljetuskapasiteetin vajaakäyttöä.

• **Hankinnat:** vaadi tapahtumapaikoilta ja tilattavilta palveluilta ympäristöohjelmaa tai -todistusta. Paperi, puu, astiat, ruoka, kankaat, maalit, puhdistusaineet ja elektroniikka - kaikista löytyy ympäristöystävällisempi ja eettisempi vaihtoehto. Suosi uusiutuvia ja paikallisia materiaaleja, pitkäikäisempiä tuotteita ja vältä muovia. Ennen kuin ostat uutta, mieti, tarvitsetko sitä todella tai löytyykö asia jo jostain, voiko sen lainata, vuokrata tai ostaa käytettynä. Esimerkiksi astioita saa vuokrattua edulliseen hintaan useasta astianvuokrauspalvelusta.

• **Ruoka ja juoma:** valitse tapahtumaasi kasvisperäinen, lähellä tuotettu ja sesonginmukainen (https://www.satokausi.fi/) ruoka. Jos et tee ruokia itse, valitse tilauspaikaksi vaikka hävikkiruokaan keskittyvä cateringyritys tai hyvän kasvisruoan osaaja. Kasvisruoka on usein myös edullisempi vaihtoehto! Minimoi oma hävikki ja mahdollista ylijäämäruokien nouto.

• **Jätehuolto:** vähennä jätteen määrää minimoimalla turha materiaali, esim. kertakäyttötavaroiden määrä. Mieti mitä kaikkea oikeasti tarvitaan! Varaa riittävästi jäteastioita näkyville paikoille ja mahdollista lajittelu. Kun teet lasin, metallin, biojätteen, kartongin ja mielellään myös muovin lajittelun näkyväksi tapahtumassa, on siivoaminen sinulle itsellesikin helpompaa. Tee etenkin tölkkien ja pullojen kierrätys juhlatilassa vaivattomaksi.

Lopuksi: näytä tapahtuman viestinnässä, että ympäristöasiat otetaan huomioon! Lisää vinkkejä ympäristöystävällisempään tapahtumaan löydät mm. tästä oppaasta: https://issuu.com/helsinginymparistokeskus/docs/ge_ymp__rist__opas_suomi/13

Yleinen tapahtumaturvallisuus

Checklist turvalliseen tapahtumaan:

Ennen tapahtumaa tutustu tapahtumapaikkaan ja suunnittele ratkaisut ongelmakohtiin, kuten

• Poistumistiet ja esteet niiden edessä (pöydät, lavarakennelmat, seinät, autot jne)
• Ovet, ikkunat ja kattoaukot, joista ei kulkua > näiden sulkeminen
• **Pelastustiet (eli miten ambulanssi/paloauto pääsee paikalle jne)**
• Esteettömyys
• Mahdolliset vaarapaikat
• Ympäristö (asutus, vesialueet, kalliot jne.)
• ”Piilossa olevat” paikat ja nurkkaukset
• Ensiapu
• Järjestyksenvalvonta (juhlissa yleensä 1 JV /100 osallistujaa, urheilutapahtumissa riittää pienempi suhde > konsultoi poliisia)

Tapahtumapäivänä tarkista:

• Tarvittavat opasteet ovat paikoillaan
• Palosammutuskalusto on paikoillaan
• Poistumistiet ovat esteettömät
• ”Suljetut ovet” ovat suljettuja tai vartioituja
• Viestintälaitteiston toimivuus
• Liukkauden torjuminen (hiekoitus, lattian kuivaaminen)
• Ensiavun järjestäminen
• Löytötavarat

Turvallisuussuunnitelman läpikäynti

• Käy suunnitelma läpi järjestäjien ja henkilökunnan kanssa
• Selkeät vastuut eri tilanteissa: kuka vastaa esimerkiksi pelastuslaitoksen ohjeistamisesta, kuka evakuoinnista

”Vieraan läpijuoksu”

• Hyvä keino varmistaa, että kaikki toimii
• Käydään porukalla vieraan kulkema reitti läpi

Yksityiskohtaisempia turvallisuusohjeita

Tutustu aina alueeseen tai juhlapaikkaan etukäteen, ei vasta tapahtumapäivänä!

Tapahtumaa suunnitellessa

• Tsekkaa koristeiden paloturvallisuus!
• Esimerkiksi monet harsot ja muut koristeena käytettävät sisusteet sulavat palaessaan polttavaksi muovisateeksi, joten varmista, että sisus teet ja koristeet eivät ole helposti syttyviä (vähintään syttyvyysluokka SLI)
• Palosuojattua harsoa löytyy Lohikarilta:

https://www.lohikari.fi/tarvikkeet/kankaat/kuitukankaat/kuitukangas-palosuojattu-50-m.html

• Tapahtumajärjestäjän on pystyttävä osoittamaan, että käytettävät sisusteet täyttävät paloturvallisuudelle asetettavat vähimmäisvaatimukset.
• Vaihda elävä tuli led-tuikkuihin tai esimerkiksi jouluvaloihin. Näissäkin kannattaa varmistaa, että valot eivät pitkään palaessaan kuumene.
• Pidä paperin ja muun palavan materiaalin määrä mahdollisimman vähäisenä.
• Sisusteet ja koristeet eivät saisi estää ihmisten poistumista vaaratilanteessa - älä esimerkiksi peitä pelastustietä tai merkintöjä harsolla, pöydällä, jätesäkillä tai verholla. Jos on kuitenkin välttämätöntä rajata aluetta, tulee se tehdä niin, että este on helposti siirrettävissä mahdollisessa evakuointitilanteessa ja tähän tehtävään on etukäteen nimetty esimerkiksi lähialueella partioiva järjestyksenvalvoja.

Tilasuunnitelmaa tehdessä

Älä peitä tai tuki pelastusteitä!

• Jos on vaarana, että kutsumattomia vieraita kulkee pelastusteiden kautta, on oven miehittäminen - ei tukkiminen - usein paras keino.

• Sen sijaan ovet, ikkunat ja kattoaukot, joista ei ole kulkua, kannattaa sulkea kutsumattomien vieraiden pääsyn estämiseksi. Suunniteltua isommat ihmismassat vaikeuttavat evakuointia ja hankaloittavat tilan valvontaa.

• On myös hyvä muistaa, että vaikka ovi olisi lukossa, mutta avattavissa sisäpuolelta, sisällä olevat kaverit päästävät helposti ulos jääneet kamut sisälle.

• Tarkista poistumistiet ja mahdolliset kiinteät tai rakennettavat esteet niiden edessä (pöydät, lavarakennelmat, seinät, autot ja muuta mahdolliset kalusteet).

• Varmista suunnitelmaa tehdessä, että vieraat eivät jää mahdollisen hätätilanteen sattuessa useamman pöydän taakse jumiin vaan kaikille on lyhyehkö ja esteetön pääsy pelastustielle.

• Kartoita mahdolliset vaarapaikat (korokkeet, terävät reunat ja kulmat, valaisemattomat alueet, alueella lojuvat terävät esineet, verho- ja koristerakennelmat jne.) ja tee tarvittavat toimenpiteet.

• Huomioi erityisesti ”piiloon” jäävät paikat ja nurkkaukset, ja ratkaise ongelma valaistuksella, kulkuesteillä tai valvonnalla. Sen lisäksi, että näihin mennään usein sammumaan, saattaa kyseisissä kolosseissa tapahtua muitakin vieraiden turvallisuuden vaarantavia tilanteita.

• Selvitä etukäteen, mitä reittiä ambulanssi tai paloauto pääsee paikalle ja varmista, että reitti on auki mahdollista hätätilannetta varten.

• Tsekkaa myös, että tilan esteettömyys on kunnossa. Mitä kautta paikalle pääsee esimerkiksi pyörätuolilla? Onko tila valaistu siten, että myös näkövammaiset pääsevät kulkemaan? Onko esimerkiksi poistumisohjeistus mahdollistettu myös kuulovammaisille?

• Huomioi ympäristö! Jos vieressä on vesialueita tai liukkaita kallioita, varmista, että näkyvyys on hyvä ja varoita tarvittaessa vieraita vaikkapa kyltein.

• Suunnittele valmiiksi, miten ensiapu hoidetaan. Isompiin tapahtumiin kannattaa tilata SPR:stä ensiapupäivystys, joka hoitaa kaiken laastareista elvytykseen.

• Pienemmissäkin tapahtumissa on hyvä olla paikalla vähintään yksi ensiaputaitoinen, joka pysyy pelikunnossa koko illan ajan.

• Tietyt erikoistehosteet saattavat aiheuttaa ongelmia, esimerkiksi savu aiheuttaa monille hengenahdistusta ja pahoinvointia, ja erityisesti rankalla kädellä annostellessa johtaa myös vaaratilanteisiin, kun näkyvyys on pyöreä nolla. Lisäksi strobovalojen käytöstä tapahtumassa tulee aina ilmoittaa etukäteen esimerkiksi FB-tapahtuman kuvauksessa, postauksessa tai lipunmyyntisivustolla, sillä ne saattavat laukaista epileptikolla kohtauksen.

Tapahtumapäivänä

• Käy alue läpi ja varmista, että pelastusteille on esteetön kulku.
Tässäkin vieraan läpijuoksu on varsin erinomainen keino!

• Tsekkaa vielä mahdolliset vaaranpaikat, terävät kulmat sekä tilassa lojuvat mopinvarret ja hoida ongelmat pois päiväjärjestyksestä.

• Älä jätä teräesineitä tai työkaluja (saksia, veitsiä, puukkoja, vasaroita ja sitä rataa) vieraiden ulottuville! Sen lisäksi, että niillä saa esimerkiksi tappelussa pahaa jälkeä aikaiseksi nopeasti, ne edesauttavat myös koristeiden irrottelua ja kulkureittejä merkitsevien nauhojen siirtelyä tehokkaasti.

• Älä säilytä käytävillä, kulkureiteillä ja poistumisteillä mitään ylimääräistä tavaraa, joka voi aiheuttaa jonkin onnettomuusriskin, kuten kompastumisen, törmäyksen tai estää tai hidastaa poistumista hätätilanteessa.

• Merkitse ensiapupiste selkeästi tai ilmoita vieraille, mistä apua tarvittaessa saa.

• Esimerkiksi sitseillä on hyvä idea kertoa vessojen sijainnin lisäksi, mistä löytyy lähin ensiaputaitoinen järjestäjä.

• Huolehdi, että poistumisteiden ovet eivät ole takalukossa, eivätkä myöskään kiilattuna avoinna!

• Tarkista, että alkusammutuskalusto on helposti havaittavissa ja käyttöön otettavissa

• Älä anna jatko- ja muiden johtojen aiheuttaa vaaratilanteita, esimerkiksi pahoja kompastumisia.

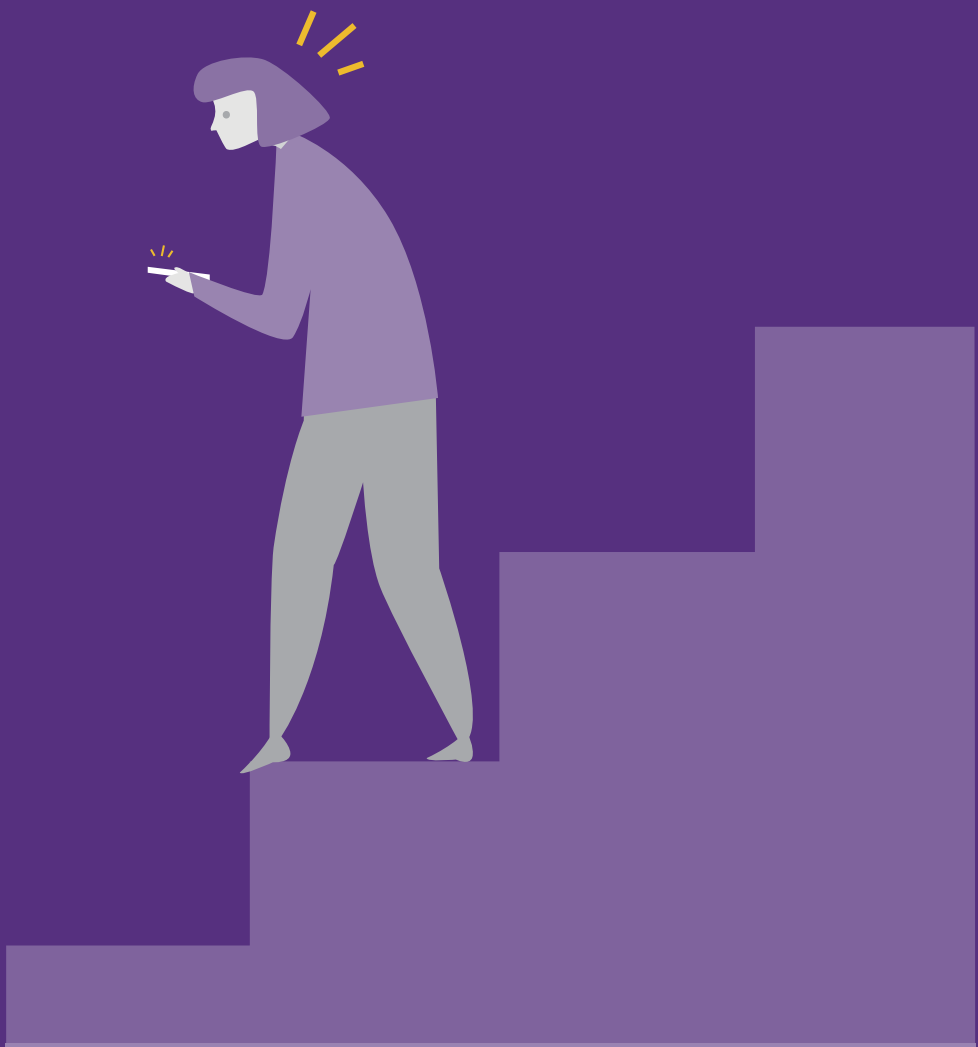

2. Jos jotain tapahtuu

Hätäpuhelun soittaminen: 112

- Soita hätäpuhelu itse, jos voit.
- Kerro, mitä on tapahtunut.
- Kerro tarkka osoite ja kunta.
- Vastaa sinulle esitettyihin kysymyksiin.
- Toimi annettujen ohjeiden mukaisesti.
- Lopeta puhelu vasta saatuasi siihen luvan.
- **Opasta auttajat paikalle.**
- **Soita uudestaan, mikäli tilanne muuttuu.**
- Hätäpuheluihin vastataan mahdollisimman nopeasti ja aina soittamisjärjestyksessä.
- Et tarvitse koskaan suuntanumeroa.
- Hätäpuhelu on maksuton.

Huom!
Jos hätänumero on hetkellisesti ruuhkautunut - älä sulje puhelinta!
Kuulet nauhoitteen, jossa kehotetaan odottamaan hetki linjalla.

Häirintätilanteisiin reagoiminen

Jos järjestäjänä havaitset tai sinulle kerrotaan, että joku on kohdannut tapahtumassa häirintää tai epäasiallista kohtelua, **suhtaudu jokaiseen tilanteeseen vakavasti** ja pyri selvittämään tilanne niin pian kuin mahdollista. Jos tapahtumassa on järjestyksenvalvojia tai muu vastuuhenkilö, saata asia myös hänen tietoonsa. Jos häirintätilanne on edelleen käynnissä tai itse todistit tilannetta, tärkeintä on saada huono käytös loppumaan.

Ilmaise asiattomasti käyttäytyvälle selkeästi, että hänen toimintansa ei ole hyväksyttävää ja pyydä häntä lopettamaan. Kyse voi olla myös siitä, että hän ei itse ymmärrä toimivansa loukkaavasti. Ilmoita, että tapahtuman järjestävän tahon edustajana ette hyväksy kyseistä käytöstä tapahtumassa.

Jos et itse nähnyt tilannetta, pyri rauhoittamaan tilanne ja kuulemaan tilanteessa olleita osapuolia. Voit ottaa tähän avuksi muita järjestäjiä. Älä valitse riitatilanteessa puolia, vaan pyri selvittämään, mitä on tapahtunut ja miten osapuolet tilanteen kokevat. Häirintä on henkilökohtainen kokemus ja riippuu ihmisestä, millainen käytös koetaan epäasialliseksi. Kaikilla on oikeus osallistua toimintaan ilman häirintää.

Jos henkilön häiritsevä käytös ei lopu tai kohdistuu uusiin ihmisiin, voidaan häiritsevästi käyttäytyvää pyytää poistumaan tai hänet voidaan poistaa tilaisuudesta. Mikäli häirintätilanteessa joku/jotkut ovat olleet alkoholin vaikutuksen alaisina, asiaan kannattaa palata vielä tapahtuman jälkeen.

Muista, että voit aina tarvittaessa ottaa yhteyttä AYY:n häirintäyhdyshenkilöihin!

Aggressiivisesti käyttäytyvän ihmisen käsittely

Aggressiivisesti käyttäytyvän ihmisen käsittely

Humalatila vaikuttaa ihmisiin eri tavalla ja ennalta on mahdotonta arvioida, miten alkoholi juuri tällä kertaa vaikuttaa. Normaalisti hiljainen, ujo ja sisäänpäinkääntynyt henkilö saattaa muuttua puheliaaksi ja ulospäinsuuntautuneeksi, toiset taas muuttuvat humalassa epämiellyttäviksi ja arvaamattomiksi.

Aggressiivinen käytös liittyy usein mm. seuraaviin tilanteisiin
- Koettu (todellinen tai kuviteltu) vääryys, etuuden menettäminen
- Stressaavat tilanteet, kuten jonottaminen ja suuret ihmismassat
- Nolot tilanteet, kuten kiinnijääminen tai humalaisen poistaminen tilasta

Lyhyesti: miten toimit aggressiivisesti käyttäytyvän henkilön kanssa
- Vain harvoin toinen on niin sekaisin, ettei lainkaan kuuntelisi rauhoittavia ohjeita. Toimi tilanteessa rauhallisesti ja harkitusti, yritä saada henkilö puhu maan ja kuuntele häntä. Älä koskaan provosoidu itse.
- Älä mene tilanteeseen yksin, ota kaveri mukaan!
- Pyydä henkilöä kertomaan oma versionsa tapahtuneesta ja asetu ymmärtäväisen kuuntelijan rooliin. ”Ymmärrän, että ottaa päähän, mutta kun näin on sovittu järjestäjien kanssa, koska...”
- Jos mahdollista, yritä saada henkilö pois tilasta ja tilanteen aiheuttaneesta paikasta - ”Hei mennäänkö ulos juttelemaan, täällä on kova meteli”
- Jos mahdollista, älä yritä väitellä itseäsi voittajaksi vaan tarjoa kunniallinen perääntymismahdollisuus - ”voit hyvinkin olla oikeassa, katson mitä voisimme asialle tehdä”
- Mikäli vieras ei kaikista yrityksistä huolimatta suostu lähtemään ulos, soita poliisi (112). Lain mukaan vain järjestyksenvalvoja, vartija tai poliisi voi poistaa henkilön alueelta voimakeinoja käyttäen.

Seuraavassa on yksityiskohtaisemmat ohjeet, miten valmistautua tällaiseen tilanteeseen sekä lisäohjeita siinä toimimiseen. Ohjeiden loppupuolella käsitellään myös, miten suojautua päällekarkaustilanteessa. Suosittelemme lämpimästi lukemaan myös nämä läpi!

Henkilön häiriökäyttäytymisen riskiä voi kasvattaa:
- Lähtökohtaisesti huonolla tuulella oleminen
- Alkoholin käytön tai syömättömyyden aiheuttama verensokerin lasku
- Alkoholin aiheuttama impulsiivisuuden kasvu
- Alkoholin aiheuttama estojen poistuminen ja tunnetilojen vahventuminen
- Valvomisen ja väsymyksen aiheuttama huomiokyvyn ja keskittymisen lasku sekä arviointikyvyn heikkeneminen
- Muiden osapuolten provosoiva käyttäytyminen, henkilökemiat

Onkin varsin tavallista, että erityisesti alkoholin vaikutuksen alaisena tulee sanoneeksi tai tehneeksi harkitsemattomia asioita, joista voi syntyä mielipahaa, riitoja tai tappeluita. Kohteena saattavat olla juuri ne tärkeimmät ihmiset, mutta ei tietenkään aina. **Erityisesti tuntemattomien ihmisten reaktioita on mahdotonta arvioida** - tämä on hyvä pitää mielessä erityisesti silloin, kun kohtaa aggressiivisen, päihtyneen henkilön.

Aggressiivisen henkilön tunnistaminen
Aggressiivisuus ilmenee usein sekä sanallisena että sanattomana, nonverbaalisena viestintänä. Alkavan aggression merkkejä ovat esimerkiksi

• Uhoaminen, kiroilu, nimittely
• Henkilön äänenvoimakkuus ja puhenopeus kasvavat, puherytmi muuttuu
• Henkilö ”kiihdyttää itse itsensä”, ei suostu kuuntelemaan perusteltujakaan vastauksia, eikä tunnu edes välittävän vastauksista
• Katseen muuttuminen ”tuijottavaksi”
• Henkilö muuttaa asian puheissaan henkilökohtaiseksi ”tämä on sinun syytäsi!”
• Henkilön asenne muuttuu millään ei ole mitään väliä - tyyliseksi: ”soita vaan poliisit, aivan sama vaikka lähtisin linnaan!”
• Käsien nyrkkiin puristelu
• Äkillinen seisomaan nousu istuma-asennosta
• Irvistäminen (vrt. hampaiden näyttäminen)
• Puheen loppuminen
• Tavaroiden paiskominen
• Lähi(lyönti)etäisyydelle pyrkiminen

Vain harvoin toinen on niin sekaisin, ettei lainkaan kuuntelisi rauhoittavia ohjeita. Tärkeintä onkin tunnistaa oma reaktio ja pyrkiä harkittuun ja rauhoittavaan toimintaan.

Oma ensireaktio tilanteessa
On normaalia, että uhkaavassa tilanteessa myös oma reaktio muuttuu, sillä aggressiivisuus on ihmiselle luontaista (”taistele tai pakene”). Esimerkiksi seuraavat reaktiot ovat tavallisia ja niitä kannattaa opetella tunnistamaan:

Fyysiset oireet:
• Hikoilun lisääntyminen
• Vapina (kädet, koko keho)
• Hengitys tihentyy
• Putkinäkö
•”Valikoiva” kuulo
• Oman äänen hallinta vaikeutuu, äänen korottaminen

Psyykkiset oireet:
• Ajantaju vääristyy
• Suuttuminen
• Lamaantuminen
• Sijaistoiminnot
• Pakokauhu
• Joustamattomuus ja turvautuminen aiemmin hyväksyttyyn toimintatapaan
• Älä yritä estää reaktioitasi -> hyväksy ne ja hallitse niitä
• Mikäli kätesi vapisevat, aseta ne vaikka syliisi niin, ettei toinen näe käsiäsi
• Kiinnitä huomiota hengitykseesi. Vältä ”ylihengittämistä”.
• Siirrä katsettasi putkinäön rikkomiseksi
• Jos huomaat ettet hallitse ääntäsi, älä puhu vaan osoita kuuntelevasi nonverbaalisilla eleillä, kuten nyökkäilemällä

Ensivaiheen ohjeet

• Mene paikalle rauhassa mielellään kaverin kanssa. Kerro vähintään jollekin, minne menet - älä jää yksin!

• Tärkeää on saada aggressiivisesti käyttäytyvä henkilö kokemaan, että tilannetta yritetään ratkaista hänen edukseen.

• Älä provosoidu.

• Yritä saada henkilö puhumaan. Jos henkilö puhuu, hän tuskin samaan aikaan lyö.

• Jos mahdollista, yritä saada henkilö pois tilasta ja tilanteen aiheuttaneesta paikasta - ”Hei mennäänkö ulos juttelemaan, täällä on kova meteli”

• Älä kuitenkaan jätä päihtynyttä sammumaan yksin!
• Älä korjaa kiihtyneen henkilön väitteitä, vaikka hän olisi kuinka väärässä, vaan kuuntele häntä. Pyri osoittamaan sanoillasi ja teoillasi että SINÄ et ole vihollinen.

• Osoita että ymmärrät aidosti henkilön kiihtymyksen - ”Ymmärrän, että ottaa päähän”

• Esitä kysymykset siten, että henkilö joutuu perustelemaan vastauksiaan voita aikaa. ”Miten mä voisin auttaa sinua?” ”Mitä on tapahtunut?”

• Jos kyse on sääntöjen rikkomisesta (vaikkapa kielletylle alueelle meneminen), voi henkilöä pyytää kertomaan, mistä on kyse - ”Mitäs tapahtu? Miten sä sinne lavalle keksit mennä? Ymmärrän, hauska idea, mutta valitettavasti ollaan sovittu esiintyjän kanssa... ”

• Käytä myös henkilön omien lauseiden toistamista - ”Sanoit, että joku kaatoi juomat sun päälle”.

• Käytä kysymyksiä, joihin henkilö joutuu vastaamaan positiivisesti.

• Jos mahdollista, älä yritä väitellä itseäsi voittajaksi vaan tarjoa kunniallinen perääntymismahdollisuus - ”Voit hyvinkin olla oikeassa, katson mitä voisimme asialle tehdä”.

• Jos henkilö selvästi harhainen, älä pyri korjaamaan harhoja äläkä vähättele. Totea mielummin ”Uskon, että sinä näet kertomiasi asioita, mutta minä en niitä nyt näe”.

• Huomioi, että harhainenkin henkilö voi olla ”terävä”, havaitsemaan jos häntä pidetään ”hulluna”.

Jos vieras ei suostu lähtemään ulos

Lain mukaan vain järjestyksenvalvoja, vartija tai poliisi voi poistaa henkilön alueelta voimakeinoja käyttäen. Valitettavasti yksityishenkilöllä ei ole siis lain puitteissa juurikaan muita keinoja kuin toivoa parasta tai soittaa poliisi.

Jos rauhoittelu ei onnistu ja päällekarkaus tapahtuu

• Yritä suojata päätäsi käsilläsi / käsivarsillasi
• Pyri pysymään jaloillasi, vältä maahan menemistä!
• Käytä ääntä, huuda ”apua, lopeta!!”
• Älä peitä omaa näkökenttääsi omilla käsilläsi
• Jos lähelläsi on lyömiseen soveltuvia esineitä, hätävarjelutilanteessa voit käyttää niitä puolustautumiseen
• Yritä käyttää lähellä olevia kalusteita apunasi - nosta tuoli eteesi suojaksi tai käytä ovea esteenä jne.
• Jos olet päässyt karkaamaan tilanteesta tai tekijä poistuu, tarkista vammasi mahdollisimman pian.
• Varmista, että saat itsellesi apua. Älä jää yksin!
• Älä pese mahdollisia verijälkiä vaan valokuvaa vammasi ennen niiden puhdistamista. Valokuvat toimivat arvokkaina todisteina asian myöhemmässä käsittelyssä.
• Ota yhteyttä AYY:n häirintäyhdyshenkilöön

Hätävarjelu

• Fyysistä voimaa voi käyttää uhkaavan tai jo aloitetun, oikeudettoman hyökkäyksen torjumiseksi
• Olennaista on, voitiinko puolustautumista pitää sekä tarpeellisena että kohtuullisena vaaraan ja uhkaajaan nähden
• Esimerkiksi lyöminen ”varmuuden vuoksi” hyökkääjän rauhoituttua on hätävarjelun liioittelua

Kriisiviestintä

Kriisiviestintä

Näiden ohjeiden on ajateltu koskevan sellaisia tilanteita, kriisejä, jotka eivät ole selvitettävissä tapahtuman aikana vaan ne vaativat jälkihoitoa tai toimenpiteitä. Kriisiksi voidaan nähdä myös tilanne, josta voidaan ajatella median kiinnostuvan. Tällaisia tilanteita voisivat olla esim. tulipalo, huumausepäily, vakava sairaskohtaus tai pilaantunut ruoka (esim. koko sitsiväelle). Kriisiviestintää mietittäessä on aina hyvä miettiä tapahtuneen laajuutta. Esim. nujakoivatko kaverukset vessojen edessä muutamien silmäparien edessä vai heiluvatko nyrkit keskellä tanssilattiaa, veri lentää ja tilanteen rauhoittamiseksi paikalle tarvitaan poliisi ja ambulanssi.

Kriisiviestintä pähkinänkuoressa

- **Ennen tapahtumaa:** Valitkaa henkilö, joka vastaa viestinnästä hätätilanteessa.
- Kriisitilanteessa varmistakaa turvallisuus, soittakaa tarvittaessa **112.**
- Kertokaa rehellisesti ja avoimesti paikalla olijoille, mitä on tapahtunut. Puhu vain se minkä tiedät. Poliisitutkintaan liittyviä tietoja antavat aina ainoastaan viranomaiset. Nämä pätevät myös median yhteydenotoissa.

Tarkemmat ohjeet

1. **Ennen tapahtumaa**, käykää läpi, kuka on kriisitilanteessa vastuussa viestinnästä. Kuka ottaa ohjat, jos jotain sattuu.
2. Mikäli tilanne niin vaatii, **soittakaa hätänumeroon 112.**
3. **Yllättävästä tilanteesta ilmoitetaan välittömästi** tapahtuman viestintävastaavalle.
4. **Kriisin laajuus** selvitetään mahdollisimman nopeasti

Onko asia niin vakava, että siitä on **välittömästi** kerrottava AYY:lle?
-> **Ei**: Hoida tilanne paikan päällä ja tiedota tapahtuneesta myöhemmin AYY:lle.
-> **Kyllä**: Mikäli AYY:n tapahtumatuottaja on paikalla järjestäjän roolissa, ota välittömästi yhteys häneen. Muussa tapauksessa yhteys AYY:n pääsihteeriin, joka kontaktoi tarvittavat henkilöt ja delegoi tehtäviä tarvittaessa.

5. **Mikäli tilanne on hoidettavissa paikan päällä ilman ulkopuolista apua, ota tilanne haltuun muutaman ihmisen voimin. Jakakaa tehtävät ja miettikää vastaukset ainakin seuraaviin kysymyksiin.**
   - Ketkä ovat vastuussa kommentoinnista?
   - Kenelle yhteydenotot ohjataan?
   - Kuka tekee ja täydentää aikajanaa? Mitä tapahtui ennen kriisiä?
   - Kuka kirjoittaa tiedotteen ja päivitykset?
   - Kuka päivittää viestintäkanavat?
   - Kuka seuraa sosiaalista mediaa?

Jos kyseessä erityisen iso kriisi, mieti myös näitä:
- Mihin tilannepäivitystä jaetaan?
- Kuka kommentoi medialle?
- Kuka on yhteyshenkilö ja onko hän tavoitettavissa mihin aikaa vain?
- Kuka pitää yhteyttä viranomaisiin?
- Kuka dokumentoi ja minne?

Muistetaan, että kaikki yllämainitut kohdat tehdään kriisiin mahdollisesti liittyvää yksilöä/yksilöitä sekä heidän läheistensä yksityisyyttä kunnioittaen. **Medialle tai muille ulkopuolisille tahoille ei koskaan kerrota henkilöiden nimiä tai muita henkilökohtaisia tietoja, esimerkiksi terveydentilaan liittyen**.

6 **Kerrotaan paikalla olijoille, mitä on tapahtunut.**
- Kerrotaan miksi tapahtuma keskeytetään. Mikäli tapahtuman keskeyttäminen ei ole tarpeen, on hyvä kuitenkin tehdä tilannearvio ja tarvittaessa päivitys itse tapahtumassa tai viestintäkanavien kautta.
- Kuka kommentoi ja kenelle yhteydenotot voi ohjata.
- Kehotetaan, esimerkiksi huumaustapauksissa, varmistamaan kaverien turvallisuus sillä, ettei kukaan lähde yksin kotiin.

7 **Kriisin kohdanneen auttaminen**
- Älä jätä ketään yksin
- Etsi rauhallinen paikka, jossa voi istua yhdessä
- Anna kriisissä olevalle tilaa puhua, kuuntele keskeyttämättä
- Pysy itse rauhallisena, levollinen läsnäolo auttaa
- Hyväksy reaktiot (itku, hiljaisuus)
- Mitä apua toivovat
- Mistä apua saataville
- Älä jää oman kokemuksen kanssa yksin
- Selvitetään tarvitseeko omaisiin olla yhteydessä

8 **Tilaisuuden päätteeksi** pidetään pieni debriefing-hetki järjestäjien kesken. Mitä tapahtui? Miten toimittiin? Miten tilanteen käsittely jatkuu? Tarvitaanko jatkotoimenpiteitä? Nämä seikat on hyvä käydä läpi myös paremmalla ajalla jälkipurkutilanteessa.

9 **Katso ohjeet kriisitilanteen jälkihoitoon täältä**
Suomeksi: https://inside.ayy.fi/download/attachments/12615842/Kriisitilanteen%20j%C3%A4lkihoito%20opiskelijayhteis%C3%B6ss%C3%A4_AYY_2017.pdf?version=1&modificationDate=1508315427000&api=v2
Ruotsiksi: https://inside.ayy.fi/download/attachments/12615842/Kriisitilanteen%20ja%CC%88lkihoito%20opiskelijayhteiso%CC%88ssa%CC%88_AYY_2017_SV-SE.pdf?version=1&modificationDate=1508315436000&api=v2

Englanniksi: https://inside.ayy.fi/download/attachments/12615842/Kriisitilanteen%20j%C3%A4lkihoito%20opiskelijayhteis%C3%B6ss%C3%A4_AYY_2017_ENG.pdf?version=1&modificationDate=1508315446000&api=v2

10 **Kriisin päätyttyä** pohditaan yhteisössä, miten kriisitilanne hoidettiin ja mitä tapahtumista voidaan oppia tulevaisuuden varalle.

Mikäli tapahtunut herättää median mielenkiinnon
Medialle ja muille tahoille puhutaan totta. Kerrotaan faktat, ja ainoastaan faktat. Poliisitutkintaan liittyviä tietoja antavat aina ainoastaan viranomaiset. Muista, että toimittaja tekee vain työtään.

Kun toimittaja soittaa...

"On vähän paha paikka, soitatko hetken päästä? Esimerkiksi vaikka puolen tunnin kuluttua?"

• Jos et tiedä, mitä on tapahtunut, pelaa aikaa. Älä lähde arvailemaan.
• Toimittajat eivät lähtökohtaisesti oleta sinun tietävän sillä hetkellä kaikkea.
• Noin 15-30 min aikana ehdit selvittää, mitä on tapahtunut.
• Jos toimittaja sanoo kirjoittavansa jutun ennen kuin palaat asiaan, **pyydä, että saat omat kommenttisi tarkistettavaksi ennen jutun julkaisua – siihen on suostuttava**. Todennäköisesti et saa varttia enempää aikaa kuitata sanomisia, mutta mutta voit tarvittaessa lähettää toimitukselle korjaukset, jos sinua on lainattu väärin.
• Ota toimittajan nimi ylös.

Puhelujen välillä
• Ota välittömästi yhteys asianosaisiin. Selvitä kaikki mahdollinen tieto mitä voit saada heiltä: myös järjestösi kannalta haitalliset asiat.
• Muodosta aikajana tapahtuneesta, jotta sinulle piirtyy kuva siitä, mitä tapahtui, miksi ja missä aikajärjestyksessä.

Kun puhelin soi uudestaan
• Sinulla on kuva tapahtuneesta.
• Pysy rauhallisena.
• Jos et tiedä jotain, et tiedä mitään. Älä ala arvailemaan, vaan ole rehellinen.
• Älä valehtele, kaunistele tai pimitä mitään keskeistä tai syytä ketään.
• Jos syy on esimerkiksi juhlien järjestäjän, tunnusta tosiasia. Ota vastuu!
• Jos tiedät, kerro mitä järjestö tekee asian korjaamiseksi.
• Mihinkään ei ole pakko vastata.

(Sovellettu Miran Hamidullan materiaaleista Turvallisesti tapahtumassa -koulutuksesta 2018.)

Tulipalot

Toiminta tulipalossa

Palavasta huoneesta on itse pystyttävä poistumaan nopeasti - viimeistään 2-3 minuutin kuluttua palon havaitsemisesta.

Jos oma asuntosi tai juhlatila palaa

- **Poistu ulos**
- **Sulje ovet** perässäsi poistuessasi asunnosta
- Auta muitakin poistumaan
- Voit yrittää sammuttaa tulenalun sammutuspeitteellä tai käsisammuttimella, mikäli mahdollista - älä kuitenkaan vaaranna omaa tai muiden ihmisten turvallisuutta
- Tarvittaessa konttaa tai ryömi, lattianrajassa savua ja lämpöä on vähiten
- **Soita 112** turvallisesta paikasta
- Opasta palokunta paikalle
- **Poistuessasi käytä rappuja, hissiin voit jäädä loukkuun**

Jos naapurissa tai rappukäytävässä palaa

- **Pysy omassa asunnossasi tai huoneessasi** ja pidä ovi kiinni - savu on hengenvaarallista ja se tappaa nopeasti
- **Soita 112**
- Älä koskaan mene savuiseen rappukäytävään
- Tiivistä oven raot esimerkiksi kostealla pyyhkeellä
- Odota pelastajia parvekkeella tai avoimen ikkunan äärellä
- Herätä pelastajien huomio huutamalla tai heiluttamalla käsiäsi
- Kerrostalossa jokainen asunto muodostaa oman palo-osastonsa, joka estää palon ja haitallisten savukaasujen leviämisen palo-osastosta toiseen

Sammutusohjeet: Sammutusvälineiden käyttö

Käsisammuttimen käyttö

Käsisammuttimen käyttö ei ole monimutkaista, mutta kynnys sen käyttämiseen voi olla suuri, jos ei ole harjoitellut käsisammuttimella sammuttamista ennen mahdollista tulipalotilannetta.

Käsisammuttimessa on etiketti, jossa on käyttöohje

1. Pidä kahvojen alapuolelta kiinni
2. Vedä sokka irti
3. Lähesty palavaa kohdetta
4. Ota letkun päästä kiinni
5. Aloita sammuttaminen 3-5 metrin päästä
6. Kohdista liekkien alaosaan
7. Sammuta lyhyin suihkauksin

Näin käytät sammutuspeitettä
• Vedä sammutuspeite nauhoista ulos pakkauksesta.
• Ota kiinni peitteen nauhoista tai nurkista.
• Suojaa kätesi peitteen alle.
• Voit suojata itseäsi myös astumalla jalalla peitteen alareunan päälle niin, etteivät liekit pääse peitteen alta kasvoille.
• Ojenna kädet suoraan eteenpäin.
• Lähesty paloa peitteen takana suojassa (ulkona tuulen suunnasta).
• Levitä peite rauhallisesti ja tiiviisti palon päälle tai ympärille.
• Pidä peitettä tiiviisti paikoillaan, kunnes olet varma, että tuli on tukahtunut

Jos omat vaatteesi ovat syttyneet tuleen
• Heittäydy maahan ja kieri maassa tulen tukahduttamiseksi.

Jos toisen ihmisen vaatteet ovat syttyneet tuleen
• Kaada henkilö maahan, tarvittaessa kovakouraisesti.
• Tukahduta tuli kierittämällä henkilöä tai
• Käytä sammutuspeittoa, mattoa tai vettä.
• Sammutuspeitolla sammutus aloitetaan pääpuolesta, jotta saadaan suojattua kasvot ja hengitystiet.
• Aseta sammutuspeite ensin kaulalle suojaten kasvoja liekeiltä. Sammuta aloittaen päästä ja jatka jalkoihin.
• Kytevät vaatteet sammutetaan ja jäähdytetään vedellä.
• Älä revi irti ihoon palaneita vaatteita.
• Toimita uhri hoitoon.

Ensiapu

Myrkytys

Myrkyllisen aineen aiheuttamat oireet riippuvat sen ominaisuuksista, elimistöön joutuneesta määrästä sekä altistustavasta. Aine voi joutua elimistöön suun kautta, hengittämällä, ihon ja silmien kautta sekä pistämällä.

Oireet
- Pahoinvointi, oksentelu.
- Tokkuraisuus.
- Päänsärky, huimaus.
- Hengenahdistus, sydämentykytys.
- Kouristelu, tajuttomuus.
- Iho-oireet.

Ensiapu:
- **Jos oireet ovat vakavia, soita 112.**
- Selvitä oireita aiheuttava aine.
- Selvitä, miten se on joutunut elimistöön.
- Selvitä, millaisesta määrästä on kyse.
- Selvitä milloin altistus on tapahtunut.
- Jos et saa henkilöä hereille, mutta hän hengittää normaalisti, käännä hänet kylkiasentoon.
- Jos henkilö ei ole hereillä eikä hengitä normaalisti, aloita painelupuhallus-elvytys.

Alkoholimyrkytys
Mikä on ero alkoholimyrkytyksellä ja kännioksennuksella? Ei mikään. Oksentaminen on merkki myrkytyksestä.

Ensiapu
- Älä koskaan jätä sammunutta yksin!
- Tarkista, hengittääkö sammunut henkilö.
- Jos hengittää, käännä kaveri kylkiasentoon. Tämä ehkäisee tukehtumista muun muassa oksentaessa ja voi pelastaa hengen.
- Älä anna lääkehiiltä, se ei estä alkoholin imeytymistä mahalaukusta!

Soita ambulanssi hätänumerosta 112, jos:
- Sammunut ei hengitä
- Et saa sammunutta hereille (kokeile esim. ravistelemalla)
- Jos epäilet tai tiedät, että alkoholia on juotu suuri määrä nopeasti sammunut on ollut kylmässä (ruumiinlämpö voi laskea)
- Jos epäilet tai tiedät, että oksennusta on mennyt hengitysteihin (”väärään kurkkuun”)
- Jos havaitset tai epäilet vähäisiäkin merkkejä pään vammasta (esim. kaatuminen).

Nielty myrkky
Aiheuttajia
• Lääkkeet, sienet, marjat
• Alkoholi, muut päihteet
• Pesuaineet, kemikaalit

Ensiapu
• Puhdista ja huuhtele suu.
• **Älä okseta.** Oksettaminen nopeuttaa myrkyn imeytymistä ruuansulatuskanavan läpi elimistöön.
• Tarvittaessa anna lääkehiiltä (ei alkoholimyrkytyksessä)

Hengitetty myrkky
Aiheuttajia
• Häkä, kaasut
• Pesuaineet, kemikaalit

Ensiapu
• Siirrä autettava raittiiseen ilmaan.

Myrkkyä iholla, silmissä
Aiheuttajia
• Pesuaineet, kemikaalit
• Häkä, kaasut

Ensiapu
• Huuhtele runsaalla vedellä myrkky pois iholta / silmistä.

Huumaus

• Huumaus tapahtuu useimmiten lisäämällä juomaan sinne kuulumattomia aineita, mutta myös muut tavat ovat mahdollisia.
• Huumaamiseen käytetään aineita, joilla on keskushermostoa lamauttava vaikutus.
• Aineet voivat olla silmätippoja, rauhoittavia, unilääkkeitä tai huumeita, kuten gammaa.
• Yhteistä aineilla on, että alkoholi voimistaa niiden vaikutusta.
• Oireisiin kuuluu nopeassa tahdissa alkava sekavuus, muistinmenetys, tajuttomuus, hengityslama ja mahdollinen verenkierron romahtaminen.

Haava, lasinsirut

Haava on ihon tai limakalvon vaurio, johon voi liittyä runsastakin verenvuotoa. Haavan paranemiseen vaikuttavat mm. sen koko ja sijainti, puhtaus sekä syntymistapa (haavatyyppi). Repaleiset, likaiset ja liikkuvilla alueilla sijaitsevat haavat paranevat hitaimmin.

Syitä
• Naarmu eli pintahaava: raapaisu, kaatuminen.
• Pistohaava: neula, naula tai muu pistävä esine.
• Viiltohaava: paperi, veitsi, puukko.
• Ruhjehaava: kaatuminen, isku, puristuminen.
• Puremahaava: ihmisen tai eläimen purema.
• Ampumahaava: ampuma-ase, naulapistooli, tms.

Oireet
• Verenvuoto.
• Repaleiset tai siistit haavan reunat.
• Vierasesine tai lika kudoksessa.

Ensiapu
• Tyrehdytä näkyvä verenvuoto painamalla vuotokohtaa.
• Puhdista haavasta lika juoksevan, viileän veden alla.
· Sulje pienen viiltohaavan reunat vastakkain haavateipillä.
• **Älä poista suurikokoista vierasesinettä, joka on kiinni kudoksessa.**
Sen poistaminen saattaa kiihdyttää haavan verenvuodon hallitsemattomaksi.
• Pienet tikut tai lasinsirut on kuitenkin usein turvallista poistaa itse esimerkiksi desinfioiduilla pinseteillä.

Alla muutama vinkki, jos pinsetit eivät tuota tulosta.

Ruokasooda
Sekoita 1/4 lusikallista ruokasoodaa veteen niin, että seos on paksua. Sivele sitä kohtaan, jossa tikku tai sirpale on. Peitä kohta siteellä ja anna olla yön yli. Ruokasooda saa ihon työntämään pienet kappaleet ihosta ulos.

Ilmastointiteippi
Aseta hoidettavan kohdan päälle pala ilmastointiteippiä. Tunnin jälkeen vedä teippi hitaasti pois ihosta. Tikku tai sirpale tulee vedon mukana todennäköisesti pois, ainakin, mikäli poistettava kappale ei ole kovin syvällä.

Vetyperoksidi
Sivele hoidettavaan kohtaan vetyperoksidia. Toimenpide voi saada ihoon uponneen tikun tai sirpaleen poistumaan ihosta helpommin ja ilman kipua.

Imumenetelmä
• Tarvitset pullon, jonka suuaukko on leveä. Täytä pullo kuumalla vedellä lähes täyteen. Purista pullonsuu kohtaan, jossa tikku tai sirpale on. Tällöin syntyy imua, joka yhdessä kuuman veden kanssa voi poistaa epätoivotut kappaleet ihosta. Peitä haava suojasidoksella

• **Tarkista, että tetanus- eli jäykkäkouristusrokote on voimassa**
(voimassaoloaika on 10v., 5. vuoden jälkeen saa tarvittaessa tehosterokotteen).

Hakeudu lääkärin hoitoon viimeistään 6 tunnin kuluessa haavan synnystä, jos
• Haava on repaleinen, syvä tai useita senttimetrejä pitkä.
• Haavasta näkyy luu- lihas- tai muuta kudosta.
• Haavassa on vierasesine.
• Verenvuoto ei lopu.
• Haavassa on likaa, jota ei saa itse puhdistettua.
• Tarvitaan Jäykkäkouristus- eli Tetanusrokote.
• Kyseessä on puremahaava.
• Haava on nivelen alueella tai kasvoissa.
• Haava on tulehtunut

Palovammat

Palovammat jaotellaan vaurion asteen mukaan:
I. asteen palovammassa iholla on kipua ja punoitusta mutta ei rakkuloita. Tunto on säilynyt ennallaan. Tällainen vamma paranee nopeasti jälkiä jättämättä, vaikka ihon pintakerros saattaa kuivuneena hilseillä pois palaneelta alueelta.
2. asteen palovammassa ihon pintakerros on palautumattomasti vaurioitunut ja sen alainen kerros erittää kudosnestettä, jolloin ihoon muodostuu rakkuloita.
3. asteen palovammassa vaurio ulottuu ihonalaisiin kudoksiin ja iho on vamma-alueelta tuhoutunut.

Ensiapu
Lisäaltistuminen kuumalle tulee lopettaa sammuttamalla tuli tai muulla tavoin erottamalla palovamman aiheuttaja ja uhri. On myös huolehdittava uhrin hengityksestä ja estettävä liekkejä vaurioittamasta hengitysteitä.

Kuuma kudos viilennetään upottamalla palanut alue huoneenlämpöiseen veteen 15–20 minuutiksi. Jos kyseessä on syövyttävä aine, alue huuhdellaan perusteellisesti runsaalla vedellä. Jos palanut alue on yli 10 % kehon pinta-alasta (vastaa suunnilleen yläraajan pinta-alaa), tulee huolehtia, että uhri muuten pysyy lämpimänä.

Alle yhden prosentin (kämmentä pienemmät) ensimmäisen asteen palovammat voidaan hoitaa kotona ja ilman siteitä tai tarvittaessa lievittäen kipua kostealla siteellä tai liinalla. Kivun hoitoon voi käyttää parasetamolia (esim. Panadol®, Para-Tabs®).

Kun palovammapotilas viedään hoitoon, kuljetuksen ajaksi palovamma peitetään puhtaalla siteellä. Kostea side voi lievittää kipua pienissä palovammoissa, mutta sellaista ei tule käyttää laajoissa palovammoissa.

Milloin hoitoon?
Kun I. asteen palovamma on kämmentä suurempi (yli I % kehosta) tai kun kyseessä on mikä tahansa 2. tai 3. asteen palovamma.

Vähäisemmissä vammoissa riittää, että haava puhdistetaan ja peitetään rasvaharsosidoksella. Ammattihenkilön seuranta on joka tapauksessa tarpeen vaurion laajuuden sekä mahdollisen tulehduksen toteamiseksi. Laajojen palovammojen hoidossa tarvitaan palaneen alueen hoidon lisäksi monipuolista aineenvaihduntahäiriöiden ja kivun hoitoa, ja tällaiset vammat hoidetaan erityisillä palovammaosastoilla.

Nyrjähdys ja muut raajavammat

Nyrjähdykset, venähdykset, sijoiltaanmenot
- Aseta raaja kohoasentoon verenvuodon vähentämiseksi.
- Purista vammakohtaa turvotusten vähentämiseksi.
- Jäähdytä vammakohtaa kylmäkääreellä tai jääpussilla I-2 tunnin välein.
- Tue sijoiltaanmennyt raaja liikkumattomaksi siihen asentoon, missä se on.
- Toimita potilas tarvittaessa hoitoon.

Kolmen K:n hoito
- Kohoasento
- Kylmä
- Kompressio (puristus)

Murtumat
- Tue yläraaja mitellalla.
- Alaraajan voi tukea toiseen raajaan.
- Toimita potilas aina hoitoon.

Päävammat
Voimakas isku päähän voi aiheuttaa aivokudoksen ruhjoutumista.
Tähän liittyy usein verenvuoto kallon sisällä.

Aiheuttajia
- Päähän kohdistuva isku.
- Pään satuttaminen (lyöminen) kaaduttaessa tai pudottaessa

Oireet
Lievä pään vamma:
- Hetkellinen tajunnan menetys.
- Lyhytkestoinen muistinmenetys liittyen erityisesti tapahtumahetkeen.
- Heikentynyt ajan ja paikan taju.
- Päänsärky

• Pahoinvointi, oksentelu
• Huimaus
• Uneliaisuus.

Vakava pään vamma:
• Tajunnanhäiriöt.
• Tajuttomuus

Ensiapu
• Selvitä, onko autettava hereillä tai herätettävissä.
• Onko autettavan hengitys normaalia
• Selvitä muistaako autettava mitä on tapahtunut, missä hän on?
• Onko näkyvää pään vammaa?
• Jos oireet ovat lieviä, tarkkaile autettavan vointia.
• Tapahtuman jälkeisenä yönä herätä autettava unestaan 1-2 kertaa.
• Mikäli et saa henkilöä hereille, soita 112.

Vakavassa tilanteessa
• Soita 112.
• Turvaa peruselintoiminnot (hengitys ja verenkierto).
• Käännä heräämätön, normaalisti hengittävä henkilö kylkiasentoon.

Yleisimmät sairaskohtaukset, allergiset reaktiot

Rintakipu
• Yleisin aiheuttaja sepelvaltimotauti, ja saattaa vakavimmillaan viitata sydäninfarktiin.
• Aseta potilas lepoon puoli-istuvaan asentoon.
• Jos nitro ei auta tai sitä ei ole, anna puoli tablettia Aspirinia, Disperiniä tai muuta lääkevalmistetta, jonka vaikuttava aine on asetyylisalisyylihappo.
• Soita hätänumeroon 112 ja kerro, että kyseessä on rintakipu.
• Rauhoita potilasta ja tarkkaile hänen vointiaan.

Pyörtyminen
• Aseta potilas pitkälleen.
• Nosta potilaan jalat ylös.
• Anna potilaan levätä tarvitsemansa ajan.

Epilepsia
• Älä yritä estää kouristuksia.
• Suojaa potilasta, jotta hän ei loukkaisi itseään. Suojaa etenkin pää!
• Älä laita potilaan suuhun mitään.
• Jos potilas ei toivu, soita hätänumeroon 112.

• Anna potilaan levätä kohtauksen jälkeen.
• Turvaa tajuttoman hengitys kylkiasennolla.

Vatsakipu
• Anna potilaan olla haluamassaan asennossa, mutta polvet koukussa on yleensä paras asento.
• Älä anna juotavaa tai syötävää
• Jos tulee shokin oireita, anna shokin ensiapu.
• Kuljeta potilas tarvittessa lääkärin hoitoon.

Diabetes
• Anna tajuissaan olevalle sokeripitoista syötävää tai juotavaa.
• Jos potilas ei pian toivu, toimita potilas hoitoon tai soita hätänumeroon 112.
• Jos potilas on tajuton, käännä hänet kylkiasentoon ja soita hätänumeroon

Vakava allerginen reaktio
Vakavan allergisen eli yliherkkyysreaktion voi aiheuttaa mikä tahansa allergiaa aiheuttava tekijä. Anafylaktinen reaktio tarkoittaa koko elimistön hengenvaarallista yliherkkyysreaktiota. Oireet alkavat usein lievempinä yleisoireina mutta ne voivat kehittyä hengenvaarallisiksi jo muutamassa minuutissa.

Aiheuttajia
• Ampiaisen pisto
• Lääkeaine
• Ruoka-aine tai pelkkä tuoksu

Oireet
• Käsien, huulien ja hiuspohjan kutina
• Nokkosihottumaa iholla
• Kasvojen alueen turvotus (suu, silmät)
• Äänen käheytyminen
• Hengitysvaikeudet suun alueen turvotuksen levitessä hengitysteihin
• Vatsakivut, oksentelu, ripuli
• Tajunnan häiriöt

Ensiapu
• Soita 112.
• Auta henkilö asentoon, jossa on helppo olla ja hengittää, esim. puoli-istuvaan asentoon.
• Kysy, onko autettavalla oma adrenaliini-autoinjektori (esim. EpiPen® /Jext®) ja avusta häntä lääkkeen pistämisessä reiteen. Tarvittaessa annos voidaan uusia 5 – 15 minuutin kuluttua, mikäli oireet eivät helpota.
• Mikäli adrenaliini-autoinjektoria ei ole käytettävissä, autettavalle voi antaa Kyypakkauksen® tabletteja pakkauksen ohjeen mukaan niin kauan kuin hän pystyy ne nielemään.

• Tarkkaile autettavan vointia ja hengitystä, kunnes ensihoito ottaa vastuun.
• Jos autettava menee tajuttomaksi, eikä hengitä normaalisti, aloita painelupuhalluselvytys ja ilmoita hätäkeskukselle muuttuneesta tilanteesta.

Shokki

Shokki on verenkierron häiriötila, joka johtaa nopeasti solujen vakavaan hapenpuutteeseen. Shokin syitä ovat mm. runsas sisäinen tai ulkoinen verenvuoto, raju nestehukka, sydänkohtaus, voimakas allerginen reaktio ja järkytys.

Oireet
• Iho on kalpea ja kylmänhikinen
• Pulssi on heikko ja nopea, vaikeasti tunnettavissa, nopeus jopa yli 120 kertaa minuutissa
• Potilas tuntee huimausta kohoasennossa
• Potilas voi myös olla levoton, ärtyisä ja käsittelyarka, joskus sekavakin

Ensiapu
• Aseta potilas pitkälleen.
• Tarkkaile hengitystä
• Tyrehdytä ulkoiset verenvuodot.
• Kohota potilaan jalat, jotta verta riittää tärkeille sisäelimille.
• Ehkäise turhaa kipua, käsittele potilasta varoen.
• Suojaa potilas kylmältä peittelemällä.
• Rauhoita potilasta keskustelemalla
• Älä anna shokkipotilaalle juotavaa, vaikka hän valittaisi janoa.
• Kuljeta shokkipotilas viivytyksettä hoitoon!
• Seuraa potilaan vointia kuljetuksen ajan.

Vieraan esineen poistaminen nielusta

• Kehota potilasta yskimään voimakkaasti.
• Taivuta potilasta eteenpäin ja lyö lapojen väliin napakasti pyytäen samalla potilasta yskimään voimakkaasti.
• Jos toimenpiteet eivät auta, soita tässä vaiheessa välittömästi hätänumeroon 112!
• Asetu potilaan taakse ja kiedo käsivartesi ylävatsan ympäri.
• Pane toinen kätesi nyrkkiin ja tartu siihen tai ranteeseen toisella kädellä.
• Nykäise terävästi 2-3 kertaa taakse ylöspäin.
• Jos esine ei irtoa eikä potilas hengitä, aloita puhalluselvytys.
• **Älä koskaan harjoittele otetta terveelle henkilölle!**

Elvytys

Ei hätää, et voi enää heikentää elottoman henkilön tilannetta, mutta voit pelastaa hänen henkensä elvytyksellä.

Selvitä elvytystarve
Koeta herättää elottomalta näyttävä puhuttelemalla ja ravistelemalla häntä

Jos potilas ei hengitä aloita paineluelvytys

Jos potilas ei herää
• Kutsu apua tai soita hätäilmoitus numeroon 112
• Noudata puhelimessa saamiasi ohjeita

Tarkista hengittääkö potilas
• Avaa hengitystiet kohottamalla potilaan leukaa ylös ja taivuttamalla päätä taaksepäin

Katso, liikkuuko potilaan rintakehä
• Tunnustele ja kuuntele ilman virtausta suusta ja sieraimista
• Jos potilas hengittää, käännä hänet kylkiasentoon hengityksen turvaamiseksi ja tarkkaile hengitystä.

(Huom! Jos kyseessä on lapsi, aloita 5 puhalluksella)
• Aseta toisen kämmenen tyvi rintalastan keskelle ja toinen käsi kädenselän päälle
• Paina 30 kertaa käsivarret suorina noin 100 painelua minuutissa niin, että rintakehä painuu 4-5 cm

Aloita puhalluselvytys

• Kohota leuka ylös, taivuta pää taakse sekä sulje sieraimet peukalolla ja etusormella
• Paina huulesi potilaan suulle ja puhalla kaksi rauhallista puhallusta keuhkoihin ja seuraa samalla rintakehän liikkumista

Kahden onnistuneen puhalluksen jälkeen mikäli henkilö ei herää eikä hengitä normaalisti
• Jatka painelu- ja puhalluselvytystä rytmillä 30 painallusta – 2 puhallusta, kunnes apua tulee tai et itse enää jaksa
• Älä keskeytä elvytystä, ellei potilas osoita virkoamisen merkkejä.

ayy